

об'ячують покарання, особи винного та результатів позитивної після злочинної поведінки[5, с. 802].

Отже викладене, а також результати проведеного нами дослідження доводять доцільність закріпити в Конституції України (статті 124, 125, 126) та в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» функцію суду запобігати рецидивній злочинності в Україні шляхом винесення окремої ухвали.

Література

1. Батиргаєва В. С. Рецидивна злочинність в Україні: соціально-правові та кримінологічні проблеми : монографія. Х. : Право. 2009. 576 с.
2. Кримінологія : підручник [Текст] / О. М.Джужа, В. В. Василевич, В. В. Черней, С.С. Чернявський та ін. ; за заг ред д-ра юрид наук,проф. В. В. Черня ; за наук.ред.д-ра юрид. наук, проф. О. М. Джужі. Київ : ФОП Маслова. 2020. 612 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88 (зі змін. та доповн.; ред. від 11 черв. 2016 р.) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Cooley R. W. Predecessors of federal Attorney General: the Attorney General in England and American colonies / Rita W. Cooley. *The American journal of legal history*. 1958. No. 4. Vol. 2. P. 304–312.
5. Вознюк А. А. Кримінальна відповідальність за створення злочинних об'єднань та участь у них : монографія . Київ : ФОП Маслаков. 2018. 928 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-41>

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК КОЛІЗІЙНИХ НОРМ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Хіва Султан

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
кафедри цивільно-правових дисциплін та статистики,
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Право власності є ключовою категорією цивільного права, а в міжнародному приватному праві (МПП) воно набуває особливого значення через транскордонний характер відносин. Колізійні норми, що визначають застосовне право до відносин власності з іноземним елементом,

формувалися століттями під впливом правових, економічних і соціальних факторів. Ця стаття аналізує етапи розвитку колізійних норм права власності, їх вплив на сучасне МПП та особливості застосування в Україні.

Формування колізійних норм права власності розпочалося в середньовічній Європі, коли торговельні зв'язки вимагали вирішення спорів із іноземним елементом. У XIII–XIV століттях в Італії зародилася теорія статутів, яка стала основою МПП. Італійський юрист Бартолус де Сассоферрато (1313–1357) розрізняв статути реальні (*statuta realia*) для речового права та персональні (*statuta personalia*) для особистих відносин. Для нерухомого майна застосовувався принцип *lex rei sitae* (закон місця розташування речі), який став основою регулювання права власності [1].

Цей принцип ґрунтувався на територіальній прив'язці: право власності на нерухомість визначалося законом країни, де майно розташоване. Для рухомого майна частіше використовувалася *lex domicilii* (закон місця проживання власника), що відображало його мобільність. Як зазначає Дайсі у праці «The Conflict of Laws», ці принципи були спробою систематизації в умовах феодальної роздробленості [1].

У XVII–XVIII століттях, із формуванням національних держав, колізійні норми почали набувати чіткості. У Франції Кодекс Наполеона (1804) закріпив *lex rei sitae* для нерухомості, вплинувши на континентальну Європу. Ульріх Губер у трактаті «De conflictu legum» (1684) запропонував розмежування права власності залежно від типу майна та місця його знаходження [2]. У Великобританії, де домінувало загальне право, суди спиралися на прецеденти, що ускладнювало уніфікацію [1].

Для рухомого майна, яке переміщувалося через кордони, виникли альтернативні прив'язки, як-от *lex loci actus* (закон місця вчинення правочину). Це відображало зростання торгівлі та потребу в гнучкіших нормах.

У XIX столітті глобалізація та індустріалізація посилили потребу в уніфікації колізійних норм. У цей період принцип *lex rei sitae* для нерухомості та комбінація *lex domicilii i lex originis* (закон місця походження майна) для рухомого майна стали стандартами [1]. На початку XX століття з'явилися міжнародні договори, наприклад, Гаазька конвенція 1955 року про право, застосовне до міжнародного продажу товарів, яка врегулювала окремі аспекти права власності [3].

В Україні, яка в XIX столітті входила до складу Російської імперії, колізійні норми залишалися фрагментарними. Після 1991 року Україна почала формувати власне МПП, зокрема через Закон «Про міжнародне приватне право», який закріпив *lex rei sitae* для нерухомості та *lex loci actus* для рухомого майна [4].

У другій половині XX століття глобалізація призвела до уніфікації колізійних норм. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-

продажу товарів 1980 року (CISG) встановила правила щодо переходу права власності в торгівлі, залишивши простір для національного права [5]. У ЄС Регламенти Рим I (2008) і Брюссель I bis (2012) уточнили застосування колізійних норм до речових прав [6].

Поява цифрових активів поставила нові виклики. Традиційні прив'язки, як *lex rei sitae*, виявилися менш ефективними для нематеріальних об'єктів. В Україні, попри прогрес у МПП, регулювання цифрових активів залишається недостатнім [4]. У контексті війни (з 2014 року) виникли проблеми захисту права власності на окупованих територіях, що потребує адаптації колізійних норм.

Колізійні норми права власності еволюціонували від середньовічної теорії статутів до сучасних міжнародних стандартів. *Lex rei sitae* залишається основою для нерухомості, але для рухомого майна та цифрових активів потрібні нові підходи. В Україні необхідно вдосконалити законодавство, гармонізувавши його з нормами ЄС і врахувавши сучасні виклики, такі як захист власності в умовах війни та регулювання цифрових активів.

Література

1. Dicey A.V., Morris J.H.C. The Conflict of Laws. London: Sweet & Maxwell, 2006. 1464 p. URL: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/Browse/Home/Books/DiceyMorrisCollins?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/Browse/Home/Books/DiceyMorrisCollins?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true) (дата звернення: 24.09.2025).
2. Huber U. De conflictu legum. Amsterdam: 1684. URL: <https://openyls.law.yale.edu/entities/publication/9a54706f-2fc6-46dc-9a33-22cacdae912b> (дата звернення: 24.09.2025).
3. Гаазька конвенція про право, застосовне до міжнародного продажу товарів, 1955. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=61> (дата звернення: 24.09.2025).
4. Про міжнародне приватне право: Закон України № 2709-IV від 23 червня 2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422.
5. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (CISG), 1980. URL: <https://uncitral.un.org/en/texts/salegoods> (дата звернення: 24.09.2025).
6. Регламент (ЄС) № 593/2008 Європейського Парламенту та Ради від 17 червня 2008 року про право, застосовне до договірних зобов'язань (Рим I). URL: <https://eur-lex.europa.eu> (дата звернення: 24.09.2025).